

İSMET BİNARK-HALİT EREN, *World Bibliography of Translations of the Meaning of the Holy Qur'an. Printed Translations 1515-1980*, İstanbul 1986, XLIX + 879 sayfa, yayıncısı Research Centre for Islamic History, Art and Culture (kısaca tanınması IRCICA tarzındadır). Bibliographical series: 1. Ederi yazılı değil.

Matbaanın insanlığa getirdiği yarar üzerinde asırlardan beri tartışılır. Bunun elbette ilk akla gelen yönü kültür varlığıdır. İnsanların okuma alışkanlığının hemen yayılması, fikir eserlerinin geniş kitlelere mal edilmesinde büyük bir rol oynadı. Bunun yanında açtığı iş alanları ve matbaacılar ile birlikte dağıtıcılar, satıcılar, reklamcılar ve daha da fazla sayacağımız iş alanı beraberinde geldi. Böyle bir ilgede, insanların dinsel eserlere olan yakınlığı büyük yer tutar. Hıristiyanlığın kutsal kitabı sayılan İncil için dünyanın en çok basılan ve okunan eseri tarzında bir mütearife yıllardan beri dolaşır. İslâm dini için de, kendi kutsal kitabının okunup yayılması büyük olay olmuştur. Bu olaylar ilk yıllardan beri başladı ve hiç arkası kesilmeden sürdü gitti. En nihayet bulunan çözümler sayesinde polemiklere ve yersiz çekişmelere son verildi. Kur'ân'ın basılması, matbaanın keşfinden kısa bir süre sonra tartışılmaya başlandı. Zira matbaayı her ne kadar Almanlar keşfetti ise de gerçek bir ekonomik canlılık yaratması, iflas eden matbaacıların İtalya'nın kuzey kesimlerine gelip yatımlara girişmeleri üzerine hızlandı ve sonra da diğer Avrupa ülkelerine yayıldı. Türk âlemi o sıralarda yayılmakta olan matbaaya ne kültür ne de ekonomik bir olay olarak yaklaşmadı. Hatta, gayrimüslim tebaa tarafından girilen matbaa açma çabaları kısa bir zaman sonra engellendi. Bunun tartışması bu kitabın tanıtması içinde yapılmaz. Fakat Avrupa'lı yatırımcıların hemen bir Kur'ân tercümesine 16.yüzyıldan itibaren başladıklarını biliyoruz. Aynı zamanda bağnaz karşıt din görüşünün de kesin bir karşı gelme tepkisi yarattığını da daha iyi biliyoruz. Bütün bu tip çalışmalar, şimdi kitaplıkların tozlu raflarında kalan eserlerin meydana gelmesini sağlamıştır. Bunlar arasında da İslam dininin kutsal kitabı özel bir yer tutar. Yapılan tercümelemler yıllarca kütüphanecilerin, araştırmacıların, kültür araştırmacılarının dikkatini çekti, fakat kaleme aldıkları çalışmalar süreli yayınlarda kaldı. Şimdi elimizde bulunan kalın bir eser, konu ile ilgili çalışmalara rehberlik eden büyük bir kılavuz kaptan gemisi gibi ortaya çıkmıştır. İnsanlığın uzun zamandan beri iman, dikkat ve türlü çalışmalar ile takip ettiği Kur'ân çevirileri üzerinde yapılacak filolojik incelemeler yanında yayılma alanlarının tesbitinde önemli bir husustur. İşte kitap böyle bir ihtiyacı farkına varmadan ortaya koymaktadır. Dünya üzerinde bulunan ve Kur'ân'a ilgi duyanlara çevirilerinin hangi dillerde olduğunu araştırmak önemli ve güzel bir çabadır. Böylece dünyadaki dil ve lehçeler üzerinde bir bilgi sahibi olunması sağlanmaktadır. İslam dininin yayılma coğrafyasına kılavuz olan bu bilgi aynı zamanda basımın özelliğini de ortaya sermektedir.

Eser uzun bir giriş, bibliyografik açıklama ve bu alanda yapılmış belli başlı sıralamaları birbiri ardı belirterek devam etmektedir. Dünya dilleri de alfabetik olarak verilerek, her bir dilde yapılan çeviriler üzerinde durulmaktadır. Eserin kullanılmasını kolaylaştıran dizinler eksik edilmemiştir. Böylece bir anıt kitap ile birlikte bütün bir İslâm âlemini dolaşmak mümkündür. Ayrıca basımların nerelerde gerçekleştiğini görmek de matbaaların yayılış ve hangi tarihlerde bu eseri yayınlamaya giriştikleri de belirli bir şekilde ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Bu hacimli eserin yayınına başaran ve her türlü araştırma için değerli bir kılavuz kazandıranlar başarılı bir işi tamamlamış bulunmaktadır.

PROF.DR. MAHMUT H.ŞAKIROĞLU

Erdem 16, F. 21

